

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem
Doktori iskola (7.6 Zeneművészet)

MOLNÁR PIROSKA

PABLO CASALS MŰVÉSZETE ÉS ÉLETÉNEK MAGYAR
VONATKOZÁSAI

c. doktori értekezés tézisei

Témavezető: Papp Márta

2008

A kutatás előzményei

Disszertációm anyaggyűjtése során rövid időn belül szembesültem azzal, hogy Pablo Casals életének magyar vonatkozásairól semmilyen összefoglaló-jellegű írásos anyag nem áll a kutatók rendelkezésére. Dolgozatommal mindenekelőtt ezt a hiányt szerettem volna pótolni, ezért végül a források összegyűjtése és leírása nagymértékben meghatározta a dolgozat felépítését. Munkámat egy életrajzi fejezettel kezdtem, melynek megírásához a következő három fő forrást használtam fel:

- Corredor, J. Ma. *Beszélgetések Pablo Casalsszal*. (Budapest: Gondolat, 1960)
- Kahn, Albert E. *Öröm és bánat*. (Budapest: Zeneműkiadó, 1973). Első kiadás.
- Stanley Sadie (szerk.). *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, Vol. 5, (London: Macmillan Publishers Limited, 2001)

A kutatás módszerei

Tisztában voltam azzal, hogy disszertációm további fejezeteinek megírásához minden lehetséges rendelkezésre álló forrást fel kell kutatnom. Ebben a törekvésemben első segítségem az a mintegy tizenhét hangversenyből álló lista volt, mely a Mester Magyarországon adott koncertjeinek dátumát, helyét és műsorát tartalmazta. A listát az MTA Zenetudományi Intézetének munkatársa, Gombos László bocsátotta rendelkezésemre. Ez volt az alap, amelyen el tudtam indulni a további kutatások felé.

A másik információszerzési lehetőség az írásos dokumentációk felkutatása volt. Híres magyar muzikusokról szóló életrajzi könyvekben, régi újságokban, folyóiratokban valamint a Bartók- és a Dohnányi Archívumban próbáltam tájékozódni a Mester életének magyar vonatkozásairól.

Munkám harmadik módszere a Magyar Rádió és a Magyar Televízió Archívumában való kutatómunka volt.

Negyedik lépésként felkerestem olyan embereket, akik ismeretségben álltak Casalsszal, vagy bármilyen más módon kapcsolatban álltak vele. Személyesen találkoztam Végh Sándornéval, Szilvássy Lászlóval, Perényi Miklóssal és Mező Lászlóval.

További kutatási lehetőségként az interneten kerestem információkat, és a mai határainkon túl eső városokba küldött e-mailek útján próbáltam tájékozódni.

A kutatás eredményei

Pablo Casals élete számos vonatkozásban kötődött Magyarországhoz valamint magyar vagy magyar származású művészekhez. A második fejezet Casals muzsikusi ismeretségeiről illetve szakmai kapcsolatairól ad számot. Megtudhatjuk belőle, hogy Casals hosszú élete folyamán milyen kapcsolatban állt a következő művészekkel: Hubay Jenő, Richter János, Moór Emánuel, Arányi Jelly, Geyer Stefi, Molnár Antal, Weiner Leó, Dohnányi Ernő, Popper Dávid, Ormándy Jenő, Fleischer Antal, Schiffer Adolf, Széll György, Kodály Zoltán, Bartók Béla, Szigeti József valamint Végh Sándor.

A harmadik fejezetben olvashatunk Casals eddig a sok zenész számára – eddig jómagam számára is – ismeretlen magyar magánéleti kapcsolatáról. Meg kell említeni, hogy Zipszerné Sacher Lili és Casals közötti közel hatvan évig tartó levelezésének elemzése nem teljes egészében önálló munka, hiszen a fejezet alapjául Vámos Éva–Kendi Mária "Casals ismeretlen magyar kapcsolata" című tudományos közleménye szolgál, mely *A magyar-katalán kapcsolatok ezer éve* (Szerkesztette: Anderle Ádám. Szeged: Hispánia, 2001) című könyv egyik fejezete. Mivel nem volt lehetőségem az Országos Széchényi Könyvtárban lévő levelek kutatására, ezért kénytelen voltam az említett dokumentumra támaszkodni.

Casals az 1900-as évek első évtizedétől évente több alkalommal is megfordult nálunk. Az 1908-tól 1964-ig Magyarországon adott mintegy félszáz fellépéséről a negyedik fejezet tájékoztat részletesen. Casals mintegy ötvenszer fordult meg nálunk életében. Magyarországi hangversenyeinek kétharmadát 1914-ig adta. Sajnálatos tény, hogy Casals 1914 után nem adott többé vidéken hangversenyt. A Mester vidéki koncertjei az I. világháború után gyakorlatilag megszűntek.

Az ötödik és egyben utolsó fejezet Mező László és Perényi Miklós – Casals két magyar tanítványa – beszámolója Casalsszal való kapcsolatukról, a Mester művészetéről, emberi lényéről és az általuk megtapasztalt tanítási módszereiről.